

Тема 7: МЕТОДИКА ЕКСПЕРТИЗИ ТИМЧАСОВОЇ ВТРАТИ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ.

Мета заняття

Вивчити основи організації медичної експертизи при різних видах непрацездатності (тимчасової та стійкої), засвоїти правила оформлення основних документів.

Обґрунтування мети: Медико-соціальна експертиза втрати працездатності є складовою частиною державного соціального страхування та соціального захисту населення, в т.ч. заходів по охороні здоров'я населення. Головна суть медичної експертизи працездатності полягає у виявленні факту непрацездатності, її ступеня та тривалості. Практичним лікарям щоденно доводиться вирішувати питання, пов'язані з визначенням працездатності пацієнтів. Тільки медичні працівники лікувально-профілактичних закладів мають право визнати хворого непрацездатним і видати йому документ, що засвідчує факт наявності непрацездатності. Це право покладає на лікарів велику відповідальність і зобов'язує їх знати основи медичної експертизи, вміти в кожному конкретному випадку правильно визначити порядок проведення експертизи непрацездатності та оформляти відповідні документи, що засвідчують факт непрацездатності, згідно з діючими офіційними документами.

Навчально-цільові задачі

Студенти повинні:

знати:

- Організацію медико-соціальної експертизи втрати працездатності (тимчасової та стійкої).
- Види тимчасової непрацездатності та правила оформлення документів при різних видах тимчасової непрацездатності.
- Види інвалідності, критерії визначення груп інвалідності.
- Порядок і критерії встановлення ступеня стійкої втрати працездатності.

вміти:

- Визначити тактику різних посадових осіб лікувально-профілактичних закладів і МСЕК стосовно конкретних видів і випадків тимчасової та стійкої втрати працездатності
- Оформляти листки непрацездатності.

Питання для вхідного контролю знань:

1. Види медичної експертизи.
2. Класифікація втрати працездатності за часом та ступенем.
3. Види тимчасової втрати працездатності.
4. Основні документи, що засвідчують факт тимчасової непрацездатності. Листок непрацездатності.
5. Порядок проведення експертизи працездатності.
6. Функції лікаря при проведенні медико-соціальної експертизи працездатності.
7. Лікарсько-консультативна комісія (ЛКК): склад, функції, організація роботи.
8. Порядок оформлення листка непрацездатності.
9. Особливості експертизи тимчасової втрати працездатності та оформлення листка непрацездатності в стаціонарі.
10. Порядок видачі листка непрацездатності при захворюванні чи травмі.
11. Порядок видачі листка непрацездатності при професійному захворюванні, виробничій травмі, туберкульозі.
12. Порядок видачі листка непрацездатності по догляду за хворим членом родини (дитиною, дорослим)
13. Порядок видачі листка непрацездатності з приводу вагітності та пологів.
14. Порядок видачі листка непрацездатності при санаторно-курортному лікуванні, ортопедичному протезуванні.
15. Порядок видачі листка непрацездатності при карантині та бактеріоносійстві.
16. Порядок експертизи стійкої втрати працездатності.
17. Види медико-соціальних експертних комісій (МСЕК), їх підпорядкованість, склад, функції.
18. Порядок направлення хворих на МСЕК; документація ЛКК і МСЕК.
19. Причини стійкої втрати працездатності (інвалідності).
20. Провідні класи хвороб, що призводять до інвалідності.
21. Вікові особливості інвалідності.
22. Групи інвалідності та критерії їх визначення; терміни пересвідчення.
23. Інвалідність як медико-соціальна проблема. Показники інвалідності та їх динаміка.
24. Організація медико-соціальної допомоги інвалідам.

Перелік основних облікових документів:

- листок непрацездатності;
- довідка про тимчасову непрацездатність студента, учня технікуму, професійно-технічного училища про хворобу, карантин і інші причини відсутності дитини, яка відвідує школу, дитячий дошкільний заклад (ф. № 095/о);
- повідомлення про травму невиробничого характеру (ф. № 092);
- довідка про тимчасове звільнення від роботи (навчання) в зв'язку із необхідністю догляду за хворою дитиною (ф. № 138/о);
- акт при травмі, одержаній на виробництві (ф. Н-1);
- акт при травмах невиробничого характеру, які прирівнюються до виробничих (ф. НТ);
- направлення на МСЕК (ф. № 088/о);
- акт огляду у МСЕК;
- довідка про результати визначення ступеня втрати професійної працездатності;
- індивідуальна програма реабілітації інваліда;
- статистичний талон до акта огляду у МСЕК.

Витяг з інструкції про порядок заповнення листка непрацездатності (НАКАЗ МОЗ 03.11.2004 № 532/274/136-ос/1406)

1. Листок непрацездатності (далі - ЛН) - це багатofункціональний документ, який є підставою для звільнення від роботи у зв'язку з непрацездатністю та з матеріальним забезпеченням застрахованої особи в разі тимчасової непрацездатності, вагітності та пологів.

Лицьовий бік бланка ЛН заповнюється лікуючим лікарем або молодшим медичним працівником з медичною освітою. Зворотний бік бланка ЛН заповнюється за місцем роботи застрахованої особи. Записи в ЛН здійснюються розбірливим почерком, без помарок, синім, фіолетовим або чорним чорнилом.

2. Насамперед заповнюється корінець ЛН.

2.1. Підкреслюється слово «первинний» або «продовження», у разі продовження ЛН зазначається номер попереднього. Указуються: прізвище, ім'я та по батькові (повністю) непрацездатного та місце його роботи (назва підприємства, установи, організації), дата видачі ЛН (цифрою вказуються число, після чого літерами - назва місяця, цифрою зазначається рік), прізвище лікаря, який видав ЛН, номер медичної карти амбулаторного чи стаціонарного хворого, підпис одержувача у графі «Підпис одержувача».

2.2. Паспортна частина ЛН (прізвище непрацездатного, ім'я та по батькові, вік) заповнюється за даними документів, місце роботи – зі слів непрацездатного.

2.3. Після заповнення корінець залишається в закладі охорони здоров'я.

3. Далі заповнюється частина лицьового боку ЛН, що видається непрацездатному.

3.1. Підкреслюється слово «первинний» або «продовження» із зазначенням номера та серії попереднього ЛН у разі його продовження. Чітко вказуються: назва і місце знаходження закладу охорони здоров'я (повністю), що підтверджуються штампом та печаткою закладу охорони здоров'я «Для листків непрацездатності»; дата видачі ЛН (цифрою вказуються число, після чого літерами - назва місяця, цифрою вказується рік), прізвище, ім'я, по батькові непрацездатного (повністю); число повних років (цифрами); стать підкреслюється; місце роботи: назва і місце знаходження підприємства, установи, організації (повністю).

3.2. У графі «Діагноз первинний» лікар указує первинний діагноз у перший день видачі ЛН. У графі «Діагноз заключний» лікар указує остаточний діагноз, а в графі «шифр МКХ-10» - шифр діагнозу відповідно до Міжнародної статистичної класифікації хвороб 10 перегляду (МКХ-10).

Якщо з деонтологічних міркувань лікар змінює формулювання діагнозу в ЛН, то він зобов'язаний внести в «шифр МКХ-10» шифр фактичного захворювання, зробити в медичній карті стаціонарного чи амбулаторного хворого запис, який обґрунтовує зміну діагнозу, за письмовим погодженням із завідувачем відділення.

3.3. У графі «Причина непрацездатності»: слід обов'язково підкреслити відповідну причину звільнення від роботи. П. 2,4 виправленню не підлягають.

3.4. У графі «Режим»: обов'язково вказати режим, який призначається хворому: стаціонарний, амбулаторний, постільний, домашній, санаторний, вільний тощо.

3.5. У графі «Відмітки про порушення режиму»: зазначається дата порушення режиму, що засвідчується підписом лікаря. Види порушень режиму вказуються у графі «Примітка»: з обов'язковим записом у медичній карті амбулаторного чи стаціонарного хворого.

3.6. У графі «Перебував у стаціонарі» зазначаються дати госпіталізації та виписки зі стаціонарного відділення.

3.7. У графі «Перевести тимчасово на іншу роботу» вказуються дати тимчасового переведення хворого на іншу роботу, що засвідчується підписом голови лікарсько-консультативної комісії та круглою печаткою закладу охорони здоров'я.

3.8. Особам, у яких тимчасова непрацездатність настала поза постійним місцем проживання і роботи, ЛН видається за підписом головного лікаря, що засвідчується круглою печаткою закладу охорони здоров'я. Запис здійснюється у графі «Видачу листка непрацездатності дозволяю» із обов'язковим записом у медичних картах амбулаторного чи стаціонарного хворого.

3.9. У графі «Направлений до МСЕК» здійснюється запис дати направлення документів на МСЕК, що підтверджується підписом голови лікарсько-консультативної комісії.

3.10. У графі «Оглянутий у МСЕК» зазначають дату огляду хворого.

3.11. У графі «Висновок МСЕК» робиться відповідний запис, що засвідчується підписом голови МСЕК та печаткою МСЕК:

«визнаний інвалідом певної групи та категорії»;

«інвалідом не визнаний, потребує долікування»;

«інвалідом не визнаний, працездатний».

У разі визнання хворого інвалідом дата встановлення інвалідності повинна збігатися з днем надходження (реєстрації) документів у МСЕК.

У разі визнання хворого працездатним у графі «Стати до роботи» зазначається дата, наступна за датою огляду в МСЕК.

3.12. У графі «Звільнення від роботи» у першому стовпчику «З якого числа» дата видачі ЛН (число, місяць, рік) позначається арабськими цифрами; у другому стовпчику «До якого числа включно» дата продовження ЛН (число і місяць) позначається літерами; у четвертому стовпчику «Підпис та печатка лікаря» продовження або закриття ЛН підтверджується підписом та печаткою лікаря.

Якщо ЛН продовжується в амбулаторних умовах, запис терміну лікування здійснюється відповідно до п.2.2 Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян, затвердженої наказом МОЗ України від 13 листопада 2001 року №455, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 4 грудня 2001 року за № 1005/6196. Продовження ЛН здійснюється з обов'язковим зазначенням посад та прізвищ лікаря, завідувача відділення або голови лікарсько-консультативної комісії, що засвідчується їх підписами.

У стаціонарному відділенні запис усього терміну лікування може бути вказаний в одному рядку з обов'язковим зазначенням посад та прізвищ лікаря і завідувача відділення, що засвідчується їх підписами та печатками.

3.13. У графі «Стати до роботи» вказують словами число і місяць коли приступити до роботи; посаду, прізвище лікаря, що засвідчується його підписом та печаткою закладу охорони здоров'я «Для листків непрацездатності». У разі продовження тимчасової непрацездатності підкреслюється «Продовжує хворіти» та зазначається номер нового ЛН.

У разі смерті у графі «Стати до роботи» зазначаються «помер» і дата смерті.

4. У правому нижньому полі ЛН у графі «Примітка»: лікарем здійснюються такі записи:

4.1. При порушенні хворим призначеного режиму вказується вид порушення (наприклад, несвоєчасна явка на прийом до лікаря; алкогольне, наркотичне, токсичне сп'яніння під час лікування; вихід на роботу без дозволу лікаря; самовільне залишення закладу охорони здоров'я; виїзд на лікування в іншому закладі охорони здоров'я без відмітки про дозвіл виїзду; відмова від направлення або несвоєчасна явка на МСЕК та ін.).

4.2. У разі тимчасової непрацездатності у зв'язку із захворюванням або травмою, що сталися внаслідок алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння або дій, пов'язаних з ним, робиться позначка про таке сп'яніння.

4.3 У разі направлення на санаторно-курортне лікування зазначаються номер путівки, дати початку та закінчення путівки, назва санаторно-курортного закладу.

4.4. У разі направлення на долікування в реабілітаційне відділення санаторно-курортного закладу вказуються номер реабілітаційної путівки, дати початку та закінчення путівки, назва санаторно-курортного закладу.

4.5. У разі помилок у тексті здійснюється виправлення тексту, що підтверджується записом «Виправленому вірити», підписом лікуючого лікаря та печаткою закладу охорони здоров'я «Для листків непрацездатності».

На бланку ЛН дозволяється не більше двох виправлень.

4.6. У разі тимчасової непрацездатності («професійне та його наслідки-2») або «нешасний випадок на виробництві та його наслідки – 4») слід вказати дату встановлення професійного захворювання або нещасного випадку на виробництві.

4.7. Інші примітки.

5. У разі направлення хворого з лікувально-профілактичного закладу до реабілітаційного відділення санаторно-курортного закладу на доліковування у графі ЛН «Стати до роботи» здійснюється запис «доліковування в санаторно-курортному закладі» і вказується дата початку путівки. У графі «Видано новий листок непрацездатності (продовження) №» зазначається номер нового ЛН, який заповнюється в стаціонарі або в денному стаціонарі закладу охорони здоров'я на період доліковування. У графі «Причина непрацездатності»: нового ЛН підкреслюється «захворювання загальне – 1»; у графі «Режим» вказується «санаторний», у графі «Звільнення від роботи» у першому стовпчику «З якого числа» вказується дата початку путівки. В правому верхньому кутку ЛН ставиться печатка закладу охорони здоров'я «Для листків непрацездатності».

Подальше оформлення ЛН здійснюється в реабілітаційному відділенні санаторно-курортного закладу. У графі «Перебував у стаціонарі» зазначаються дати госпіталізації та виписки з реабілітаційного відділення; у графі «Звільнення від роботи» у другому стовпчику «До якого числа включно» вказується дата виписки; у графі «Стати до роботи» літерами пишуть число і місяць коли стати до роботи, зазначаються посада, прізвище лікаря та завідувача реабілітаційного відділення, їх підписи, що засвідчуються круглою печаткою санаторно-курортного закладу. У разі продовження тимчасової непрацездатності підкреслюється «продовжує хворіти».

6. При лікуванні хворих у реабілітаційних центрах та реабілітаційних відділеннях закладів охорони здоров'я ЛН заповнюється відповідно до вимог цієї Інструкції при наявності ознак тимчасової непрацездатності.

7. У разі медичного нагляду за особами, які були в контакт з хворими на інфекційні захворювання, та бактеріоносійми в графі «Причина непрацездатності»: підкреслюється «контакт з хворими на інфекційні захворювання та бактеріоносійство-б», у графі «Режим»: – «домашній».

8. У разі направлення хворого на протезування в умовах стаціонару протезно-ортопедичного підприємства у графі «Причина непрацездатності»: вказується «ортопедичне протезування – 9», у графі «Перебував у стаціонарі», крім дати, робиться відмітка «протезно-ортопедичного підприємства», у графі «Звільнення від роботи» вказуються дати початку та закінчення протезування з урахуванням проїзду.

9. У графі «Діагноз первинний» позначається термін вагітності на час звернення, у графі «Діагноз заключний» - орієнтовний термін пологів, у графі «Причина непрацездатності»: – «вагітність та пологи»; у графі «Режим»: – «амбулаторний та стаціонарний»; у графі «Звільнення від роботи» одним рядком записується сумарна тривалість відпустки з відміткою дати відкриття ЛН, у графі «Стати до роботи» - дата закінчення відпустки. ЛН затверджується підписом лікуючого лікаря, завідувача жіночої консультації, для іногородніх жінок - додатково керівником закладу охорони здоров'я. ЛН завіряється печаткою закладу охорони здоров'я. Додаткові дні післяпологової відпустки при патологічних пологах і багатоплідній вагітності оформлюються окремим (додатковим) бланком ЛН.

10. Якщо при черговому відвідуванні хворим лікаря має місце порушення режиму у вигляді несвоєчасного прибуття хворого до лікаря, то:

- у разі визнання хворого непрацездатним продовження ЛН здійснюється з дня його відвідування лікаря;

- у разі визнання хворого працездатним у графі «Стати до роботи» пишуться літерами число і місяць та здійснюється запис «з'явився працездатним». Закриття ЛН здійснюється датою, установленою лікарем, для прибуття хворого.

11. Номери бланків ЛН, дата видачі, продовження, дати відвідування на повторні огляди, виписки на роботу обов'язково фіксують у медичній карті амбулаторного чи стаціонарного хворого.

12. У разі втрати ЛН оформлення дублікату ЛН здійснюється лікуючим лікарем при наявності довідки з місця роботи про те, що виплата за цим ЛН не здійснювалася. У верхньому правому кутку ЛН зазначається «дублікат», у графі «Звільнення від роботи» одним рядком записується весь період непрацездатності, що підтверджується підписом і печаткою лікуючого лікаря та голови лікарсько-консультативної комісії. У медичній карті амбулаторного чи стаціонарного хворого робиться відповідний запис із зазначенням номера дублікату ЛН.

Витяг з інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян
(Наказ МОЗ України 13.11.2001 N 455)

1. Загальні положення

1.4. Право видачі листків непрацездатності надається: лікуючим лікарям державних і комунальних закладів охорони здоров'я; стаціонарів протезно-ортопедичних установ; туберкульозних санаторно-курортних закладів; фельдшерам у місцевостях, де відсутній лікар, а також на плаваючих суднах. Лікуючим лікарям закладів охорони здоров'я незалежно від форми власності.

1.5. Не мають права видачі листків непрацездатності лікарі: станцій (відділень) швидкої медичної допомоги; станцій переливання крові; закладів судово-медичної експертизи; бальнеогрязелікувальних, косметологічних та фізіотерапевтичних лікарень і курортних поліклінік; будинків відпочинку; туристичних баз; зубопротезних поліклінік (відділень); санітарно-профілактичних закладів.

1.10. Особам, у яких тимчасова непрацездатність настала поза постійним місцем проживання і роботи (під час відрядження, санаторно-курортного лікування, відпустки тощо), листок непрацездатності (довідка) видається за місцем їх тимчасового перебування з дозволу головного лікаря лікувально-профілактичного закладу на число днів непрацездатності.

1.14. У разі втрати листка непрацездатності за рішенням ЛКК лікувально-профілактичного закладу, в якому його видано, видається новий листок непрацездатності з позначкою "дублікат".

2. Порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян у разі захворювання чи травми

2.2. При втраті працездатності внаслідок захворювання або травми лікуючий лікар в амбулаторно-поліклінічних закладах може видавати листок непрацездатності особисто терміном до 5 календарних днів з наступним продовженням його, залежно від тяжкості захворювання, до 10 календарних днів. Якщо непрацездатність триває понад 10 календарних днів, продовження листка непрацездатності до 30 днів проводиться лікуючим лікарем спільно з завідувачем відділення, а надалі - ЛКК з періодичністю не рідше 1 разу на 10 днів. В окремих випадках, коли захворювання вимагає тривалого лікування, наприклад у разі важких травм та туберкульозу періодичність оглядів ЛКК з продовженням листка непрацездатності може бути не рідше 1 разу на 20 днів залежно від тяжкості перебігу захворювання.

2.3. У лікувально-профілактичних закладах, розташованих у сільській місцевості, у штаті яких є тільки один лікар, листок непрацездатності (довідка) може видаватись особисто одним лікарем з продовженням до 14 днів та наступним направленням хворого до ЛКК у разі його тимчасової непрацездатності.

2.4. Фельдшер має право видавати листок непрацездатності особисто і одночасно на термін не більше 3 днів з наступним направленням хворого до лікаря у разі його тимчасової непрацездатності.

2.9. У разі лікування в стаціонарі листок непрацездатності видається лікуючим лікарем спільно з завідувачем відділення за весь період стаціонарного лікування. У разі потреби продовження лікування в амбулаторних умовах листок непрацездатності може бути продовжено на термін до 3 днів.

2.10. У разі тимчасової непрацездатності, зумовленої захворюванням або травмою, внаслідок алкогольного, токсичного сп'яніння чи дії наркотиків, що визначається ЛКК у встановленому порядку, спільним наказом МВС України, МОЗ України та видається листок непрацездатності з обов'язковою позначкою про це в ньому та в медичній карті амбулаторного чи стаціонарного хворого.

2.11. На період проведення інвазивних методів обстеження та лікування (ендоскопія з біопсією, хіміотерапія за інтермітуючим методом, гемодіаліз тощо) в амбулаторних умовах листок непрацездатності видається лікуючим лікарем - згідно з рішенням ЛКК.

2.12. У разі протезування у стаціонарах протезно-ортопедичних підприємств системи Міністерства праці та соціальної політики України листок непрацездатності видається на час протезування і проїзду до стаціонару і назад.

2.13. ЛКК, а в разі її відсутності - лікуючий лікар з дозволу головного лікаря, може призначити непрацездатному внаслідок професійного захворювання або захворювання на туберкульоз тимчасове переведення на іншу роботу з видачею листка непрацездатності терміном до 2 місяців...

2.14. При направленні хворих на доліковування в реабілітаційні відділення санаторно-курортних закладів безпосередньо із стаціонарів, згідно з висновком ЛКК, листок непрацездатності продовжується лікуючим лікарем санаторно-курортного закладу на весь термін, потрібний для закінчення призначеного лікування та реабілітації з урахуванням проїзду.

2.16. Захворювання студентів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації та учнів професійно-технічних навчальних закладів засвідчується довідкою форми № 095/о.

2.17. Довідка довільної форми, засвідчена підписом головного лікаря і печаткою лікувально-профілактичного закладу, видається особам, які проходять обстеження з приводу встановлення причинного зв'язку захворювання з умовами праці, за направленням слідчих органів, прокуратури і суду.

2.18. Довідка довільної форми, засвідчена підписом завідувача відділення та печаткою лікувально-профілактичного закладу, видається у разі тимчасової непрацездатності безробітних громадян, особам, які проходять обстеження за направленням військових комісаріатів; особам, які проходять додаткове наркологічне обстеження.

2.19. Особам, які самостійно звернулись по консультативну допомогу, видається довідка довільної форми за підписом лікуючого лікаря, засвідченим печаткою лікувально-профілактичного закладу...

2.20. Особам, які перебувають під арештом та проходять судово-медичну експертизу, листок непрацездатності не видається.

3. Порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність у зв'язку з доглядом за хворим членом сім'ї...

3.2. Для догляду за дорослим членом сім'ї та хворою дитиною, старшою 14 років, при лікуванні в амбулаторно-поліклінічних умовах листок непрацездатності видається на термін до 3 днів. Як виняток, може бути продовжений за рішенням ЛКК (не більше 7 календарних днів)...

3.3. Для догляду за хворою дитиною віком до 14 років листок непрацездатності видається на період, протягом якого дитина потребує догляду, але не більше 14 календарних днів, а для догляду за дитиною, постраждалою внаслідок аварії на ЧАЕС, на весь період її хвороби, включаючи санаторно-курортне лікування.

3.4. Якщо дитина продовжує хворіти видається довідка за встановленою формою...

3.5. Якщо в сім'ї хворіють двоє або більше дітей одночасно, то для догляду за ними видається один листок непрацездатності. У разі виникнення захворювання у дітей в різний час листок непрацездатності та довідка про догляд за хворою дитиною

видається в кожному конкретному випадку окремо.

3.6. Якщо в період звільнення від роботи згідно з довідкою про догляд за хворою дитиною захворіла друга дитина або виникло нове (не пов'язане з попереднім) захворювання у першої дитини, то довідка закривається і видається новий листок непрацездатності.

3.8. Після виписки дитини із стаціонару в гострому періоді захворювання листок непрацездатності видається або продовжується до одужання дитини, але в межах установленого терміну з урахуванням днів листка непрацездатності, що був виданий для догляду за дитиною до стаціонарного лікування.

3.9. У разі стаціонарного лікування дітей віком до 6 років одному із працюючих членів сім'ї або іншій працюючій особі, яка здійснює догляд за дитиною, видається листок непрацездатності на весь період перебування в стаціонарі разом з дитиною. У разі стаціонарного лікування важкохворих дітей старшого віку (6-14 років) листок непрацездатності видається на період, коли, за висновком ЛКК, дитина потребує індивідуального догляду.

3.10. У разі стаціонарного лікування дітей віком до 14 років, інфікованих вірусом імунодефіциту людини (СНІД) або хворих на онкологічні та онкогематологічні захворювання та постраждалих від наслідків аварії на ЧАЕС, листок непрацездатності видається на весь період перебування дитини в стаціонарі...

3.13. Листок непрацездатності видається працюючій особі, яка здійснює догляд за дитиною віком до 3 років, дитиною-інвалідом віком до 18 років, у випадку пологів або хвороби матері на період, коли вона за медичними висновками лікаря не може здійснювати догляд за дитиною.

3.15. Листок непрацездатності не видається для догляду: за хронічним хворим у період ремісії; хворою дитиною в період відпусток; за здоровою дитиною на період карантину; за хворим старшим 14 років при стаціонарному лікуванні.

4. Порядок направлення на медико-соціальну експертну комісію

4.1. Направлення хворого для огляду до МСЕК здійснюють ЛКК при наявності стійкого чи необоротного характеру захворювання, коли хворий був звільнений від роботи протягом чотирьох місяців безперервно з дня настання тимчасової непрацездатності чи протягом п'яти місяців у зв'язку з одним і тим самим захворюванням або його ускладненнями за останні дванадцять місяців, а при захворюванні на туберкульоз - протягом десяти місяців з дня настання непрацездатності.

4.2. На МСЕК направляються інваліди для переогляду в зв'язку із змінами в стані здоров'я, працюючі інваліди - для зміни трудової рекомендації чи внесення доповнень до індивідуальної програми реабілітації інваліда тощо.

4.3. У разі визнання хворого інвалідом листок непрацездатності закривається днем надходження документів хворого на МСЕК, дата встановлення інвалідності обов'язково вказується у листку непрацездатності.

4.4. Особам, не визнаним інвалідами: у разі визнання їх працездатними термін тимчасової непрацездатності закінчується датою огляду в МСЕК; у разі визнання їх непрацездатними листок непрацездатності продовжується ЛКК ...

4.5. При відмові хворого від направлення до МСЕК або несвоєчасному прибутті його на експертизу без поважної причини, факт відмови або нез'явлення засвідчується відповідною позначкою про це в листку непрацездатності... Відмова не є підставою для виписки хворого на роботу.

5. Порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність при карантині.

На період тимчасового відсторонення від роботи осіб, робота яких пов'язана з обслуговуванням населення, які були в контакті з інфекційними хворими або є бактеріоносіями, у разі неможливості здійснення тимчасового переведення за їх згодою на іншу роботу, не пов'язану з ризиком поширення інфекційних хвороб, листок непрацездатності видається інфекціоністом або лікуючим лікарем згідно з висновком лікаря-епідеміолога територіальної СЕС.

6. Порядок видачі листка непрацездатності у зв'язку з вагітністю і пологами

6.1. Листок непрацездатності у зв'язку з вагітністю і пологами видається за місцем спостереження за вагітною з 30 тижнів вагітності водночас на 126 календарних днів (70 календарних днів до передбачуваного дня пологів і 56 - після).

6.2. У разі передчасних або багатоплідних пологів, виникнення ускладнень під час пологів або в післяпологовому періоді... додатково видається листок непрацездатності на 14 календарних днів.

6.3. Жінкам, які належать до I-IV категорій постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС, видається листок непрацездатності у зв'язку з вагітністю і пологами з 27 тижнів вагітності тривалістю 180 календарних днів (90 днів на період допологової відпустки і 90 - на період післяпологової відпустки).

6.4. Якщо вагітна не спостерігалась з приводу вагітності до дня пологів, листок непрацездатності видається з дня пологів на період тривалості післяпологової відпустки...

6.5. При передчасних пологах до 30 тижнів вагітності листок непрацездатності у зв'язку з вагітністю і пологами видається на 140 календарних днів у разі народження живої дитини, а у випадку мертвонародження при таких пологах - на 70 календарних днів.

6.6. Жінкам, які не підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, видається довідка форми № 147/о...

6.7. У зв'язку з операцією штучного переривання вагітності на бажання жінки (в тому числі міні-аборти) листок непрацездатності видається на 3 дні з урахуванням дня операції. У разі виникнення ускладнень - на весь період тимчасової непрацездатності.

6.8. У випадках переривання вагітності з інших причин, у тому числі за медичними або соціальними показаннями, листок непрацездатності видається з дня госпіталізації жінки на весь період непрацездатності.

6.11. Особам, які усиновили дитину або взяли дитину під опіку, лікарем жіночої консультації на підставі свідоцтва про народження дитини та рішення суду про її усиовлення або встановлення опіки видається листок непрацездатності на період з дня усиовлення тривалістю 56 календарних днів (70 календарних днів у разі одночасного усиовлення двох і більше дітей, 90 календарних днів - для жінок, віднесених до I-IV категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи...

6.12. Під час перебування жінки у відпустці для догляду за дитиною листок непрацездатності у зв'язку з вагітністю та пологами видається на загальних підставах.

7. Порядок видачі листка непрацездатності на період санаторно-курортного лікування

7.1. Листок непрацездатності на період санаторно-курортного лікування видається на термін лікування та проїзду до санаторно-курортного закладу і назад, але з урахуванням тривалості щорічної відпустки.

8. Контроль та відповідальність за порушення Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян

8.3. За порушення порядку видачі та заповнення документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян, лікарі несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Заповнюється лікарем і зберігається в закладі охорони здоров'я	ЛИСТОК НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПЕРВИННИЙ, ПРОДОВЖЕННЯ ЛИСТКА N (відповідне підкреслити)		Серія ..... N..... (прізвище лікаря)	КОРІНЦЬ
	(прізвище, ім'я, по батьові непрацездатного) (місце роботи: назва підприємства, установи, організації)		N медичної карти ..... (Підпис одержувача)	
Виданий ..... 20..... р. (число, місяць)				
ЗАПОВНЮЄТЬСЯ ЛІКАРЕМ ЛІКУВАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	Л І Н І Я В І Д Р І З У			
	ЛИСТОК НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПЕРВИННИЙ, ПРОДОВЖЕННЯ ЛИСТКА N (відповідне підкреслити)		Серія..... N..... Печатка закладу охорони здоров'я	
	(назва і місцезнаходження закладу охорони здоров'я) Виданий ..... 20..... р. (число, місяць)		Чол. Жін. відповідне підкреслити	
	(прізвище, ім'я, по батьові непрацездатного) (місце роботи: назва підприємства, установи, організації)		Вік ..... (покази років)	Шифр МКХ-10.....
	Діагноз первинний:		Діагноз заключний:	
	Причина непрацездатності: захворювання загальне – 1, професійне та його наслідки – 2, наслідок аварії на ЧАЕС – 3, нещасний випадок на виробництві та його наслідки – 4, невірні травми – 5, контакт з хворими на інфекційні захворювання та бактеріоносійство – 6, санаторно-курортне лікування – 7, вагітність та пологи – 8, ортопедичне протезування – 9, догляд (вік)..... – 10.			
	РЕЖИМ:		Відмітки про порушення режиму: Підпис лікаря.....	
	Перебував у стаціонарі з..... 20..... р. по..... 20..... р.		Направлений у МСЕК..... 20..... р. Підпис голови ЛКК.....	
	Перевести тимчасово на іншу роботу з..... 20..... р. по..... 20..... р. Підпис голови ЛКК..... М. П.		Оглянутий у МСЕК..... 20..... р. Висновок МСЕК.....	
	Видачу листка непрацездатності дозволяю: Підпис головного лікаря..... М. П.		Підпис голови МСЕК..... М. П.	
З В І Л Ь Н Е Н Н Я В І Д Р О Б О Т И				
З якого числа (число, місяць, рік)	До якого числа включно (словом число і місяць)	Посада і прізвище лікаря	Підпис та печатка лікаря	
3				
3				
3				
3				
СТАТИ ДО РОБОТИ (словом число і місяць) ПРОДОВЖУЄ ХВОРИТИ		} посада, прізвище підпис лікаря	Печатка закладу охорони здоров'я	
Видано новий листок непрацездатності (продовження) N.....				

ПРИМІТКА:

Заповнюється табельником або уповноваженою особою	(назва підприємства, установи, організації) Структурний підрозділ..... Посада..... Таб. N..... Робота постійна, тимчасова, сезонна (потрібне підкреслити). Не працював з "....." 20... р. до "....." 20... р. Неробочі дні за період непрацездатності ..... (числа) До роботи став з "....." 20..... р. Підпис і прізвище табельника або уповноваженої особи..... Дата.....				
	Застрахована особа віднесена: до осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС або доглядають хвору дитину віком до 14 років, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи, ветеран війни (потрібне підкреслити). Страховий стаж на день настання непрацездатності: до 5 років, від 5 до 8, від 8 і більше років (потрібне підкреслити). (посада, підпис і прізвище працівника відділу кадрів або уповноваженої особи)				
Заповнюється відповідним кадрів або уповноваженою особою	ПРИЗНАЧЕНА ДОПОМОГА:				
	3 тимчасової непрацездатності в розмірі.....% за..... робочих (календарних) днів 3 вагітності та пологів у розмірі.....% за..... робочих (календарних) днів Допомога не надається з причини: ..... Акт про нещасний випадок на виробництві, акт розслідування нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання від..... 20... р. N..... (посада, підпис і прізвище уповноваженої особи)				
Заповнюється бухгалтерією (розрахунковою частиною) підприємства, установи, організації	ДОВІДКА ПРО ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ				
	Місячний оклад..... грн. Денна тарифна ставка..... грн.				
	Місяці	Кількість робочих днів (годин)	Сума фактичної заробітної плати, з якої нараховуються страхові внески	Середньоденна (середньогодинна) заробітна плата	
	Усього:				
При переведенні під час хвороби на іншу роботу з "....." 20..... р. до "....." 20..... р. заробітна плата за..... днів становить.....					
НАЛЕЖИТЬ ДО ВИПЛАТИ					
З якого часу і до якого	За скільки днів (годин)	Розмір допомоги в % до заробітної плати	Денна (годинна) допомога в грн. і коп.	Усього нараховано	Усього, з урахуванням заробітної плати при переведенні на іншу роботу
..... (усього нараховано — сума слівом)					
Включено до платіжної відомості за..... місяць 20..... р. Печатка Прізвище і підпис керівника..... Підпис головного (старшого) бухгалтера...					

		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства охорони здоров'я України 14 лютого 2012 року № 110				ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства охорони здоров'я України 14 лютого 2012 року № 110	
Найменування міністерства, іншого органу виконавчої влади, підприємства, установи, організації, до сфери управління якого належить заклад охорони здоров'я		МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ Форма первинної облікової документації № 095/о		Найменування міністерства, іншого органу виконавчої влади, підприємства, установи, організації, до сфери управління якого належить заклад охорони здоров'я		МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ Форма первинної облікової документації № 095/о	
Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) закладу охорони здоров'я, де заповнюється форма		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України		Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) закладу охорони здоров'я, де заповнюється форма		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України	
Код за ЄДРПОУ		№		Код за ЄДРПОУ		№	
ДОВІДКА № _____ про тимчасову непрацездатність студента навчального закладу I-IV рівнів акредитації, про хворобу, карантин і інші причини відсутності дитини, яка відвідує загальноосвітній навчальний заклад, дошкільний навчальний заклад				КОНТРОЛЬНИЙ ТАЛОН до довідки № _____			
Дата видачі " _____ " _____ 20 _____ року				Дата видачі " _____ " _____ 20 _____ року			
1. Студенту, учню, дитині, що відвідує дошкільний навчальний заклад (необхідне підкреслити) (найменування навчального закладу)				1. Прізвище, ім'я, по батькові хворого			
2. Прізвище, ім'я, по батькові хворого				2. Найменування навчального закладу			
3. Дата народження (рік, місяць, число, для дітей до 1 року – день)				3. Діагноз (зазначається за згодою пацієнта)			
4. Діагноз захворювання (зазначається за згодою пацієнта), інші причини відсутності				4. Звільнений(на) від занять (роботи), відвідувань дошкільного навчального закладу з _____ по _____ 20 _____ року			
5. Наявність контакту з інфекційним хворим (так, ні)				Звільнення продовжено з _____ по _____ 20 _____ року з _____ по _____ 20 _____ року			
(підкреслити, вписати)				Прізвище лікаря, який видав довідку			
6. Звільнений(на) від занять, відвідувань дошкільного навчального закладу з _____ по _____ 20 _____ року з _____ по _____ 20 _____ року				М.П. _____ Підпис лікаря			
М.П. _____ Підпис лікаря				М.П. _____ Підпис лікаря			
				<i>Примітка. Контрольні талони служать для обліку виданих довідок.</i>			

Витяг з Інструкції про встановлення груп інвалідності

Наказ МОЗ України від 05.09.2011 N 561

I. Загальні положення

- *анатомічний дефект* – незворотна морфологічна вада, стійкий необоротний наслідок травм, оперативних втручань, вад розвитку (спотворень), що обмежують життєдіяльність в одній із категорій; кваліфікація – рівень підготовленості, майстерності, ступінь готовності до виконання праці за визначеною спеціальністю чи посадою, що визначається розрядом, класом чи іншими атестаційними категоріями;
- *професія* – рід трудової діяльності людини, яка володіє комплексом спеціальних знань, практичних навичок, одержаних шляхом спеціальної освіти, навчання чи досвіду, які дають можливість здійснювати роботу в певній сфері виробництва;
- *спеціальність* – сукупність набутих шляхом спеціальної підготовки та досвіду роботи знань, умінь і навичок, необхідних для виконання певного виду трудової діяльності в межах даної професії;
- *реабілітаційний потенціал* – комплекс біологічних, психофізіологічних і соціально-психологічних характеристик людини, а також факторів соціального середовища, що дозволяють реалізувати її потенційні можливості до реабілітації;
- *реабілітаційний прогноз* – передбачувана ймовірність реалізації реабілітаційного потенціалу та передбачуваний рівень інтеграції інвалідів у суспільство, який визначається не тільки рівнем і змістом реабілітаційного потенціалу, а й реальними можливостями застосування для його реалізації сучасних реабілітаційних технологій, засобів і методів;
- *спеціально створені умови* – комплекс заходів, що забезпечують необхідні для інваліда умови та режим праці: значно скорочений робочий день з наданням рекомендованих видів праці, індивідуальні норми вироблення, введення додаткових перерв у процесі виконання роботи, суворе дотримання санітарно-гігієнічних норм, систематичне медичне спостереження, можливість повністю або частково працювати вдома та інші особливості в умовах праці. Працевлаштування інвалідів у спеціально створених умовах здійснюється на спеціальних робочих місцях, у спеціальних цехах, спеціальних дільницях, на спеціалізованих підприємствах, що призначені для праці інвалідів, в умовах роботи вдома.

1.8. Хворого, якого направляють на МСЕК уперше, представляє голова лікарсько-консультаційної комісії

1.14. Комісія проводить огляд тимчасово непрацездатної особи, що звернулася для встановлення інвалідності, протягом семи днів з дня надходження документів на МСЕК. Якщо комісія не прийняла рішення про продовження строку тимчасової непрацездатності, листок непрацездатності закривається датою проведення огляду, але не пізніше дати встановлення особи групи інвалідності.

1.15. Якщо строк перегляду особи пропущено з поважних причин, інвалідність поновлюється МСЕК з дня її зупинення, але не більше ніж за три роки.

II. Класифікація основних видів порушення функцій, основних критеріїв життєдіяльності та ступенів їх вираженості

2.1. До основних видів порушення функцій організму людини, які визначаються медико-соціальною експертизою, належать:

- порушення психічних функцій (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, мови, емоцій, волі);
- порушення сенсорних функцій (зору, слуху, нюху, дотику, больової, температурної та інших видів чутливості);
- порушення статодинамічних функцій (голови, тулуба, кінцівок, рухливих функцій, статички, координації руху);
- порушення функцій кровообігу, дихання, травлення, виділення, обміну речовин та енергії, внутрішньої секреції, імунітету;
- мовні порушення (не обумовлені психічними розладами), порушення голосоутворення, форми мови;
- порушення, які викликають спотворення (деформація обличчя, голови, тулуба, кінцівок, які призводять до зовнішнього спотворення, аномальні дефекти травного, сечовидільного, дихального трактів, порушення розмірів тулуба).

2.2. Критерії життєдіяльності людини: здатність до самообслуговування, пересування, орієнтації, контролю своєї поведінки, спілкування, навчання, виконання трудової діяльності.

Здатність до пересування – можливість ефективно пересуватися у своєму оточенні (ходити, бігати, долати перепони, користуватися особистим та громадським транспортом).

Параметри оцінки – характер ходьби, темп пересування, відстань, яку долає хворий, здатність самостійно користуватися транспортом, потреба у допомозі інших осіб при пересуванні.

Здатність до самообслуговування – можливість ефективно виконувати соціально-побутові функції і задовольняти потреби без допомоги інших осіб.

Параметри оцінки – інтервал часу, через який виникає потреба в допомозі: епізодична допомога (рідше одного разу на місяць), регулярна (декілька разів на місяць), постійна допомога (декілька разів на тиждень – регульована або декілька разів на день – нерегульована допомога).

Здатність до орієнтації – можливість самостійно орієнтуватися у просторі та часі, мати уяву про навколишні предмети. Основними системами орієнтації є зір та слух (за умови нормального стану психічної діяльності та мови).

Параметри оцінки – можливість розрізняти зорові образи людей та предметів на відстані, що збільшується, і в різних умовах (наявність або відсутність перешкод, знайомство з обстановкою), розрізняти звуки та усну мову (слухова орієнтація) за відсутності або наявності перешкод і ступеня компенсації порушення слухового сприйняття усної мови іншими способами (письмо, невербальні форми); необхідність використання технічних засобів для орієнтації та допомоги інших осіб у різних видах повсякденної діяльності (у побуті, навчанні, на виробництві).

Здатність до спілкування (комунікативна здатність) – можливість устанавлювати контакти з іншими людьми та підтримувати суспільні взаємозв'язки (порушення спілкування, пов'язані з розладом психічної діяльності, тут не розглядаються).

Основним засобом комунікації є усна мова, допоміжним – читання, письмо, невербальна мова (жестова, знакова).

Параметри оцінки – характеристика кола осіб, з якими можлива підтримка контактів, а також потреба у допомозі інших осіб у процесі навчання та трудової діяльності.

Здатність контролювати свою поведінку – можливість поводитись відповідно до морально-етичних і правових норм суспільного середовища.

Параметри оцінки – здатність усвідомлювати себе і дотримуватися установлених суспільних норм, ідентифікувати людей та об'єкти і розуміти стосунки між ними, правильно сприймати, інтерпретувати і адекватно реагувати на традиційну і незвичну ситуації, дотримуватися особистої безпеки, особистої охайності.

Здатність до навчання – можливість сприймати, засвоювати та накопичувати знання, формувати навички і уміння (побутові, культурні, професійні та інші) у цілеспрямованому процесі навчання. Можливість професійного навчання – здатність до оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками та умінням конкретної професії.

Параметри оцінки – можливість навчатися у звичайних або спеціально створених умовах (спеціальний навчальний заклад або група, навчання в домашніх умовах тощо); обсяг програми, строки і режим навчання; можливість освоєння професій різного кваліфікаційного рівня або тільки окремих видів робіт; необхідність використання спеціальних засобів із залученням допомоги інших (крім викладача) осіб.

Здатність до трудової діяльності – сукупність фізичних та духовних можливостей людини, яка визначається станом здоров'я, що дозволяє їй займатися різного виду трудовою діяльністю. Професійна працездатність – здатність людини якісно виконувати роботу, що передбачена конкретною професією, яка дозволяє реалізувати трудову зайнятість у певній сфері виробництва відповідно до вимог змісту і обсягу виробничого навантаження, встановленого режиму роботи та умов виробничого середовища.

Параметри оцінки – збереження або втрата професійної здатності, можливість трудової діяльності за іншою професією, яка за кваліфікацією дорівнює попередній, оцінка допустимого обсягу роботи у своїй професії і посаді, можливість трудової зайнятості в звичайних або спеціально створених умовах.

Порушення професійної працездатності – найчастіша причина соціальної недостатності, яка може виникати первинно, коли інші категорії життєдіяльності не порушені, або вторинно на основі обмеження життєдіяльності. Здатність до праці за конкретною професією у інвалідів з обмеженням інших критеріїв життєдіяльності може бути збережена повністю або частково чи відновлена засобами професійної реабілітації, після чого інваліди можуть працювати у звичайних або спеціально створених умовах з повною чи неповною тривалістю робочого часу.

Висновок про нездатність до трудової діяльності готується лише у разі згоди інваліда (крім випадків, коли інваліда визнано недієздатним).

Ступінь обмеження життєдіяльності – величина відхилення від норми діяльності людини. Ступінь обмеження життєдіяльності характеризується одним або поєднанням декількох зазначених найважливіших його критеріїв. Виділяють три ступені обмеження життєдіяльності: помірно виражене, виражене, значне.

Помірно виражене обмеження життєдіяльності зумовлено порушеннями функцій органів і систем організму, що призводять до помірного обмеження можливості навчання, спілкування, орієнтації, контролю за своєю поведінкою, пересування, самообслуговування, участі у трудовій діяльності.

Виразене обмеження життєдіяльності обумовлюється порушенням функцій органів та систем організму, що полягає у вираженому порушенні можливості навчання, спілкування, орієнтації, контролю за своєю поведінкою, пересування, самообслуговування, участі у трудовій діяльності.

Значне обмеження життєдіяльності виникає внаслідок значних порушень функцій органів чи систем організму, що призводить до неможливості або значного порушення здатності чи можливості навчання, спілкування, орієнтації, контролю за своєю поведінкою, пересування, самообслуговування, участі у трудовій діяльності, та супроводжується необхідністю в сторонньому догляді (сторонній допомозі).

Особі, що визнана інвалідом, залежно від ступеня розладу функцій органів і систем організму та обмеження її життєдіяльності встановлюється I, II або III група інвалідності. I група інвалідності поділяється на підгрупи А і Б залежно від ступеня втрати здоров'я інваліда та обсягу потреби в постійному сторонньому догляді, допомозі або нагляді.

2.4. При підвищенні груп інвалідності внаслідок загального захворювання, нещасного випадку на виробництві, професійного захворювання, поранення, контузії, каліцтва та іншого захворювання, в разі виникнення важкого загального захворювання причина інвалідності встановлюється на вибір хворого. Якщо однією з причин інвалідності є інвалідність з дитинства, МСЕК у висновку про огляд інваліда вказує дві причини інвалідності.

III. Перелік захворювань, дефектів, необоротних морфологічних станів, порушень функцій органів та систем організму, при яких група інвалідності встановлюється без строку перегляду

Група інвалідності IA встановлюється при таких захворюваннях:

- Кукси обох верхніх кінцівок - на рівні плеча; кукси двох нижніх кінцівок - на рівні стегна
- Злоякісні новоутворення (з метастазами і рецидивами).
- Психічні розлади зі стійкими, значно вираженими психопатологічними синдромами
- Хвороби центральної та периферичної нервової системи з прогресуючим перебігом та наслідки травм нервової системи із незворотними, значно вираженими порушеннями рухових, мовних та зорових функцій
- Різко виражена контрактура або анкілоз крупних суглобів верхніх і нижніх кінцівок
- Поснадання сліпоти на обидва ока із загальною соматичною патологією.

Група інвалідності IB встановлюється при таких захворюваннях:

- Двобічний анофтальм (відсутність очей, вроджені рудиментарні очні яблука).
- Сліпота на обидва ока в результаті стійких незворотних змін.
- Кукси обох нижніх кінцівок на рівні нижньої третини стегон і вище.
- Хвороби центральної та периферичної нервової системи з прогресуючим перебігом і наслідки травм з незворотними, значно вираженими порушеннями рухових, мовних та зорових функцій
- Захворювання нирок, які лікуються програмним гемодіалізом.
- Захворювання серцево-судинної системи, які призвели до недостатності кровообігу ІВ-ІІІ ступенів
- Хвороби органів дихання з прогресивним перебігом, що супроводжуються стійкою легеневою недостатністю ІІІ ступеня,
- Психічні захворювання: люцидна кататонія, слабоумство внаслідок епілепсії з частими епілептичними нападами.
- Двобічна відсутність чотирьох, трьох пальців кистей, включаючи перший; кукси верхніх кінцівок на рівні передпліччя

3.3. **Група інвалідності II** встановлюється при таких захворюваннях:

- Цироз печінки з гепатоспленомегалією і портальною гіпертензією ІІІ ступеня.
- Відсутність однієї легені і хронічна легенева недостатність ІІ ступеня внаслідок патологічних змін другої легені.
- Стійкий повний птоз на обох очах після всіх видів відновного лікування та необоротні зміни органа
- Параліч нижньої кінцівки, виражений верхній або нижній парепарез, виражений геміпарез.
- Виражений верхній або нижній парепарез, виражений геміпарез.
- Значні дефекти черепа (60 кв.см і більше), які не заміщені аутокісткою.
- Екзартикуляція верхньої кінцівки в плечовому суглобі, екзартикуляція стегна.
- Коротка кукса стегна при неможливості протезування.
- Кукса обох гомілок.
- Хибна кукса нижньої кінцівки або обох стоп на рівні суглоба Шопара при відсутності можливості протезування.
- Анкілоз або різко виражена контрактура кульшового суглоба з помірним порушенням функції другого суглоба.
- Калова (сечова) нориця, неприродний задній прохід при неефективності, протипоказань до оперативного втручання.
- Кукса стегна при помірному порушенні рухових чи статичних функцій іншої нижньої кінцівки
- Кукса верхньої або нижньої кінцівки, поєднана або з глухотою на обидва вуха, або відсутністю зору на одне око,
- Параліч або виражений парез однієї кінцівки, поєднаний або з глухотою на обидва вуха, або відсутністю зору на одне око
- Після трансплантації внутрішніх органів при сприятливому перебігу після 5 років спостереження.
- Стан після ендпротезування двох суглобів (кульшових, колінних) у різних поєднаннях.
- Інвалідність внаслідок психічного захворювання, яка триває більше десяти років.

Група інвалідності III встановлюється при таких захворюваннях:

- Відсутність одного ока.
- Стійкий повний птоз на одному оці після проведення усіх видів відновного лікування.
- Сліпота на одне око.
- Двобічна глухота.
- Стійка трахеостома.
- Стеноз гортані ІІ-ІІІ ступенів внаслідок травматичного або інфекційного ураження нервово-м'язового апарату гортані
- Стійка афонія органічного генезу.
- Дефект щелепи чи твердого піднебіння, якщо протезування не забезпечує жування.
- Спотворюючі обличчя рубці та дефекти, які не піддаються хірургічно-косметологічній корекції.
- Гіпофізарний нанізм.
- Остеохондропатія, остеохондродистрофія при зрості менше 150 см.
- Помірна сенсорна афазія.
- Параліч китиці.
- Параліч або виражений парез верхньої або нижньої кінцівки
- Чужорідне тіло в речовині головного мозку
- Значний дефект кісток черепа
- Відсутність китиці і вищий рівень ампутації верхньої кінцівки.
- Хибний суглоб плеча або обох кісток передпліччя.
- Відсутність усіх фаланг чотирьох пальців китиці, за винятком першого.
- Відсутність трьох пальців китиці, включаючи перший; анкілоз чи виражена контрактура тих самих пальців
- Відсутність першого та другого пальців з відповідними п'ястковими кістками.
- Відсутність перших пальців обох китиць.
- Відсутність трьох пальців китиці з відповідними п'ястковими кістками.
- Кукса стегна чи гомілки.
- Кукса стопи на рівні суглоба Лісфранка або на вищому рівні.
- Двобічна кукса стопи з резекцією голівок плюсневих кісток за Шарпом.
- Різко виражена контрактура чи анкілоз двох скокових суглобів; різко виражена контрактура чи анкілоз скокового суглоба
- Різко виражена контрактура чи анкілоз кульшового або колінного суглоба.
- Вроджений чи набутий вивих одного кульшового суглоба із значним порушенням функції.
- Деформація грудної клітки внаслідок резекції чотирьох і більше ребер при наявності дихальної недостатності І ступеня
- Хибний суглоб стегна чи обох кісток гомілки або великої гомілкової кістки при неефективності реабілітаційних заходів
- Нестійкий колінний чи кульшовий суглоб з вираженим порушенням функції кінцівки.
- Укорочення нижньої кінцівки на 7 см і більше.
- Ендпротез колінного чи кульшового суглоба або діафіза великих трубчастих кісток.
- Сколіоз ІІІ ступеня, кіфосколіоз ІІІ ступеня з наявністю дихальної недостатності або сколіоз чи кіфосколіоз ІV ступеня.
- Анкілоз або різко виражена контрактура ліктьового суглоба у функціонально невідповідному положенні.
- Контрактура передпліччя в положенні повної пронації.
- Ішемічна контрактура передпліччя Фолькмана з вираженим функціональним порушенням китиці.
- Екстирпація шлунка, тотальна колопроктомія, панкреатоектомія з наявністю цукрового діабету.
- Тотальна тиреоїдектомія з субкомпенсованим або некомпенсованим гіпотиреозом при адекватному лікуванні.
- Чужорідне тіло в серцевому м'язі чи у перикарді внаслідок травми (поранення), штучний клапан серця,
- Відсутність однієї нирки.
- Відсутність однієї легені.
- Однобічна мастектомія внаслідок злоякісного новоутворення.

Форма НПІ

Форма Н-1

ЗАТВЕРДЖУЮ

(посада роботодавця або керівника органу, який призначив комісію)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

_____ 20__ р.

М. П.

АКТ N _____

ПРО НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК НА ПІДПРИЄМСТВІ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИЙ З ВИРОБНИЦТВОМ

(прізвище, ім'я та по батькові потерпілого)

(місце проживання потерпілого)

1. Дата і час настання нещасного випадку _____

(число, місяць, рік)

(год, хв)

2. Найменування підприємства, працівником якого є потерпілий _____

Місцезнаходження підприємства:

Автономна Республіка Крим,
область _____

район _____

населений пункт _____

Форма власності _____

Орган, до сфери управління якого належить підприємство _____

Реєстраційні відомості підприємства (страхувальника) у Фонді соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань:

реєстраційний номер страхувальника _____

дата реєстрації _____

найменування основного виду діяльності _____

та його код згідно з КВЕД _____

встановлений клас професійного ризику виробництва _____

Найменування і місцезнаходження підприємства, де стався нещасний випадок _____

Цех, дільниця, місце, де стався нещасний випадок _____

3. Відомості про потерпілого:

стать: чоловіча, жіноча _____

число, місяць, рік народження _____

професія (посада) _____

розряд (клас) _____

стаж роботи загальний _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

(посада роботодавця або керівника, який призначив комісію)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

_____ 20__ р.

М. П.

АКТ N _____

ПРО НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК, ПОВ'ЯЗАНИЙ З ВИРОБНИЦТВОМ

(прізвище, ім'я та по батькові потерпілого)

(місце проживання потерпілого)

1. Дата і час настання нещасного випадку _____

(число, місяць, рік)

(год, хв)

2. Найменування підприємства, працівником якого є потерпілий: _____

Місцезнаходження підприємства, працівником якого є потерпілий:

Автономна Республіка Крим,
область _____

район _____

населений пункт _____

Форма власності _____

Орган, до сфери управління якого належить підприємство _____

Реєстраційні відомості підприємства (страхувальника) у Фонді соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань:

реєстраційний номер страхувальника _____

дата реєстрації _____

найменування основного виду діяльності _____

та його код згідно з КВЕД _____

встановлений клас професійного ризику виробництва _____

Найменування і місцезнаходження підприємства, де стався нещасний випадок _____

Цех, дільниця, місце, де стався нещасний випадок _____

3. Відомості про потерпілого:

стать: чоловіча, жіноча _____

число, місяць, рік народження _____

професія (посада) _____

розряд (клас) _____

стаж роботи загальний _____

Найменування міністерства, іншого органу виконавчої влади, підприємства, установи, організації, до сфери управління якого належить заклад охорони здоров'я Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) закладу охорони здоров'я, де заповнюється форма Код за ЄДРПОУ 	МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ Форма первинної облікової документації № 157-1/о ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України №
---	---

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ Міністерства охорони здоров'я
 України
 30.07.2012 № 577

ВИПИСКА з акта огляду медико-соціальної експертної комісіїю до довідки серії _____ № _____ <i>(надсилається за місцем призначення пенсії чи місцезнаходженням пенсійної справи)</i>
--

Найменування міністерства, іншого органу виконавчої влади, підприємства, установи, організації, до сфери управління якого належить заклад охорони здоров'я Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) закладу охорони здоров'я, де заповнюється форма Код за ЄДРПОУ 	МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ Форма первинної облікової документації № 158/о ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України №
---	---

1. _____ <small>(місцезнаходження МСЕК)</small>
2. _____ <small>(профіль МСЕК)</small>
3. _____ <small>(прізвище, ім'я, по батькові інваліда)</small>
4. Дата народження 5. Місце проживання _____ <small>(число, місяць, рік)</small>
6. Дата огляду інваліда 7. Огляд _____ <small>(число, місяць, рік)</small> <small>(первинний, повторний)</small>
8. Група інвалідності _____ <small>(словами)</small>
9. Причина інвалідності _____
10. Інвалідність встановлена до _____ 20__ року
11. Дата чергового переогляду <small>(число, місяць, рік)</small>

ДОВІДКА про результати визначення у застрахованої особи ступеня втрати професійної працездатності у відсотках <i>(видається страхувальнику)</i>
Серія _____ № _____

✕ ..... лінія відрізу ..... ✕
 Висновки медико-соціальних експертних комісій про умови і характер праці інвалідів є обов'язковими для адміністрації підприємств, установ і організацій.

1. _____ <small>(місцезнаходження МСЕК)</small>
2. _____ <small>(профіль МСЕК)</small>
3. _____ <small>(прізвище, ім'я, по батькові застрахованої особи)</small>
_____
_____

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
1. _____ <small>(місцезнаходження МСЕК)</small>
2. _____ <small>(профіль МСЕК)</small>
ДОВІДКА до акта огляду медико-соціальної експертної комісіїю <i>(видається інваліду)</i>
3. Серія _____ № _____
4. _____ <small>(прізвище, ім'я, по батькові інваліда)</small>
5. Дата народження 6. Дата огляду <small>(число, місяць, рік)</small> <small>(число, місяць, рік)</small>
7. Огляд інваліда _____ <small>(первинний, повторний)</small>
8. Група інвалідності _____ <small>(словами)</small>
9. Причина інвалідності _____
10. Інвалідність встановлена на строк до _____ 20__ року
11. Дата чергового переогляду <small>(число, місяць, рік)</small>

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ДОВІДКА про результати визначення у застрахованої особи ступеня втрати професійної працездатності у відсотках <i>(видається застрахованій особі)</i>
Серія _____ № _____
1. _____ <small>(місцезнаходження МСЕК)</small>
2. _____ <small>(профіль МСЕК)</small>
3. _____ <small>(прізвище, ім'я, по батькові застрахованої особи)</small>
_____
4. Дата огляду <small>(число, місяць, рік)</small>

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони здоров'я
України
30.07.2012 № 577

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МОЗ
08.10.2007 № 623

Найменування міністерства, іншого органу виконавчої влади, підприємства, установи, організації, до сфери управління якого належить заклад охорони здоров'я		МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ Форма первинної облікової документації № 159/о ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України №			
Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) закладу охорони здоров'я, де заповнюється форма					
Код за ЄДРПОУ					
СТАТИСТИЧНИЙ ТАЛОН ЕКСПЕРТНОГО ОБСТЕЖЕННЯ № 1					
1. _____ (прізвище, ім'я, по батькові хворого)	2. Код				
3. Дата народження	4. Стать: чоловіча - 1, жіноча - 2 ☐				
5. Місце проживання _____ область _____ район _____ вул. _____ буд. № _____ кв. № _____					
6. Соціальна категорія _____		7. Професія за фахом _____			
8. Освіта _____ 9. Працює/не працює (підкреслити)					
10. Мета огляду _____					
11. Направлений (ким): _____ (найменування закладу охорони здоров'я)					
12. Діагноз хворого при направленні на медико-соціальну експертну комісію (МСЕК) (шифр за МКХ-10) _____): основний: _____ ускладнення: _____					
13. Код МСЕК _____ 14. Комісія _____ (профіль МСЕК)					
15. Дата огляду (число, місяць, рік)					
16. Шифр	17. Мета огляду	18. Огляд	19. Попередня група інвалідності	20. Встановлена група інвалідності	21. Строк інвалідності
22. Місце огляду: _____					
23. Експертне рішення МСЕК: _____					
24. Листок непрацездатності (продовжено, закрито): _____					
25. Втрата професійної працездатності (%) _____					
26. Причина інвалідності _____					
27. Потребує лікування: _____ 28. Працевлаштування _____					
29. Рекомендації: 1. З працевлаштування _____					
2. З профнавчання _____					
3. Щодо технічних засобів реабілітації _____					
Голова МСЕК _____ (підпис) _____ (п. і. б.)					

Форма
індивідуальної програми реабілітації інваліда,
що видається лікарсько-консультативними комісіями
лікувально-профілактичних закладів

Індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, установами, організаціями, у яких працює або перебуває інвалід дитина-інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності (стаття 23 Закону України „Про реабілітацію інвалідів в Україні“)

Індивідуальна програма реабілітації інваліда № _____
(вікова категорія від 0 до 18 років)

Дата заповнення _____ ЛКК _____
(найменування лікувально-профілактичного закладу)

- Прізвище, ім'я, по батькові дитини-інваліда _____
- Дата народження _____ 3. Стать _____
- Місце проживання _____ тел. _____
- Освіта: немає; дошкільна освіта; початкова загальна освіта; базова загальна середня освіта; повна загальна середня освіта; професійно-технічна освіта; неповна вища освіта; базова вища освіта; повна вища освіта (підкреслити)
- Професія _____
- Працює (спеціальність, посада) _____

Ситуаційні задачі для обговорення

Проведіть експертизу втрати працездатності пацієнтів, визначте необхідні документи та порядок їх заповнення.

Пацієнтка Т., 40 років, робітниця паперового комбінату, 10.09 бригадою екстреної медичної допомоги була госпіталізована до кардіологічного відділення міської лікарні №3 з діагнозом «Нестабільна стенокардія. Інфаркт міокарда», де знаходилась по 16.09. Після цього хвора була переведена до Інституту серцево-судинної хірургії, де було проведено аорто-коронарне шунтування. До лікарні №3 хвора повернулась 28.09, де після лікування була надана путівка до реабілітаційного відділення кардіологічного санаторію «Жовтень» з 15.10 по 7.11. Після перебування в санаторії продовжувала лікування в поліклініці №2. 8.01 хвору направили на медико-соціальну комісію (МСЕК). Висновок МСЕК: Визнати інвалідом II групи.

Пацієнтка К., 49 років, вчителька, з діагнозом «Стенокардія напруження» лікувалась у поліклініці №5 з 10.06. 30.06 з діагнозом «Миготлива аритмія пароксизмальна форма» бригадою екстреної медичної допомоги госпіталізована до кардіологічного відділення лікарні міста, де 1.07 їй було проведено шунтування. Хворій після лікування надана путівка до реабілітаційного відділення кардіологічного санаторію «Жовтень» з 16.07 по 9.08. Після перебування в санаторії хвора продовжувала лікуватися в поліклініці №5 по 8.09. За згодою пацієнтка була виписана до роботи.

Пацієнт С., 52 роки, працює будівельником. 31.08 бригадою екстреної медичної допомоги був госпіталізований до неврологічного відділення міської лікарні №2 з діагнозом «Гостре порушення мозкового кровообігу». В стаціонарі було встановлено діагноз «Крововилив внутрішньомозковий». Хворий перебував в стаціонарі по 30.09, після чого було рекомендовано лікування в реабілітаційному відділенні поліклініки. В поліклініці №3 хворий лікувався по 12.11, після чого його направили на медико-соціальну комісію (МСЕК). Висновок МСЕК: Визнати інвалідом II групи.

Державна типова програма реабілітації інвалідів (Постанова КМ від 8.12.06 р. N 1686)*

*Програма передбачає диференціацію послуг в залежності від характеру патології (з ураженням опорно-рухового апарату та центральної і периферичної нервової системи; з психічними захворюваннями та розумовою відсталістю з ураженням органів слуху, зору; з ураженням внутрішніх органів; з онкологічними захворюваннями) та в залежності від вікової категорії інвалідів (від 0 до 18 років, від 18 до 55 (для жінок) та до 60 (для чоловіків) років; від 55 (для жінок) та від 60 (для чоловіків) років).

ПЕРЕЛІК послуг, що надаються інвалідам з різною патологією для різних вікових груп

Вид реабілітації	Послуги з реабілітації, що надаються			Надавачі
	інвалідам з психічними захворюваннями та розумовою відсталістю (вікова категорія від 0 до 18 років)	інвалідам з ураженням органів зору (вікова категорія від 18 до 55 (для жінок) та до 60 (для чоловіків) років)	інвалідам з онкологічними захворюваннями (вікова категорія від 55 (для жінок) та від 60 (для чоловіків) років)	
Медична реабілітація	відновна терапія, психіатрична допомога, санаторно-курортне лікування, профілактичні заходи	відновна терапія, профілактичні заходи, санаторно-курортне лікування	відновна терапія, профілактичні заходи, медичне спостереження, реконструктивна хірургія, санаторно-курортне лікування	спеціалізовані відділення, клініки інститутів, інші лікувально-профілактичні заклади, санаторно-курортні заклади
Психолого-педагогічна реабілітація	консультування, психодіагностика, психологічна та педагогічна корекція, <i>освітні послуги</i> (колективна форма навчання, в т.ч. інтегроване та інклюзивне навчання, індивідуальна та дистанційна форма навчання)	консультування, психодіагностика, психологічна та педагогічна корекція і патронаж; <i>освітні послуги</i> (колективна форма навчання, в т.ч. інтегроване та інклюзивне навчання, індивідуальна та дистанційна форма навчання)	-	центри практичної психології та соціальної роботи, навчальні заклади всіх типів психолого-медико-педагогічні консультації, реабілітаційні установи, навчальні заклади всіх типів, установи соціального обслуговування
Фізична реабілітація	консультування, ерготерапія, лікувальна фізкультура	консультування, кінезотерапія, лікувальна фізкультура та масаж	консультування, кінезотерапія, лікувальний масаж, лікувальна фізкультура	органи медико-соціальної експертизи, лікувально-профілактичні заклади, центри соціально-психологічної реабілітації, реабілітаційні установи
Професійна реабілітація	професійна орієнтація, професійний відбір, професійна освіта	експертиза потенційних професійних здібностей, професійна орієнтація, професійний відбір, професійна освіта, професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації	-	школи (школи-інтернати), реабілітаційні установи, навчальні заклади
Трудова реабілітація	приспособлення та створення робочого місця з урахуванням безпеки та особливих потреб інваліда, <i>раціональне працевлаштування</i> (поновлення трудової діяльності інваліда за колишньою або за новою професією)	приспособлення та створення робочого місця з урахуванням безпеки та фізичних можливостей інваліда, <i>раціональне працевлаштування</i> (поновлення трудової діяльності інваліда за колишньою або за новою професією)	-	підприємства, установи, організації, служба зайнятості, Фонд соціального захисту інвалідів, служба зайнятості, установи соціального обслуговування
Фізкультурно-спортивна реабілітація	навчання заняттям з фізичної культури, оздоровлення у таборах фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів, навчально-тренувальні заняття з фізичної культури і спорту, заняття спортом	навчання заняттям з фізичної культури, оздоровлення у таборах фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів, навчально-тренувальні заняття з фізичної культури і спорту, заняття спортом	-	органи у справах сім'ї, молоді і спорту, навчальні заклади всіх типів, спортивні школи інвалідів
Соціальна та побутова реабілітація	приспособлення меблів, встановлення обладнання для адаптації житлових приміщень, навчання основних соціальних навичок, соціально-побутовий патронаж, працетерапія	навчання основних соціальних навичок. соціально-побутовий патронаж, працетерапія	навчання основних соціальних навичок. соціально-побутовий патронаж, працетерапія	органи праці та соціального захисту населення, установи соціального обслуговування, центри соціально-психологічної реабілітації, реабілітаційні установи
Забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації	спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією, спеціальне фізкультурно-спортивне обладнання і спорядження, спортивний інвентар	спеціальні магнітофони, електронні записні книжки з брайлівським і мовним виводом, телевізійні збільшувальні прилади, книги, прилад для письма, папір зі шрифтом Брайля, тифломагнітоли, читаючі машини, тростини тактильні	допоміжні побутові пристрої, протезно-ортopedичні вироби, спеціальний одяг	органи праці та соціального захисту населення, протезно-ортopedичні підприємства, заклади охорони здоров'я, УкрНДІ протезування
Забезпечення виробами медичного призначення	За необхідністю	очні протези (тимчасові або індивідуальні), окуляри, контактні лінзи, лупи, світлофільтри, акустичні окуляри, тростини, епіпротези, орбітальний імплантат для операції енуклеації ока		Сечоприймачі Калоприймачі Заклади охорони здоров'я

Логічна структура теми:

